

УДК 330.322

Катан Л. І.,*кандидат технічних наук, професор кафедри фінансів Дніпропетровський державний аграрний університет*

РОЛЬ ОСВІТИ В РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ ВСТУПУ ДО СОТ

У статті розглянуто питання ролі вітчизняної освіти у розвитку аграрного сектору України у контексті інтеграції до СОТ.

Ключові слова: інтеграція, селянські господарства, освіта, кваліфікація.

The article is devoted to the problems of the formation investment policy the agrarian of Ukraine taking into account the processes of economic and social integraton of the European countries and Ukrainian entry into the World Trade Organization

Key words: integration, peasant households,

Постановка проблеми. Регулювання економічного розвитку аграрної сфери економіки України з урахуванням процесів економічної і соціальної інтеграції країн Європи і вступу України в Світову Організацію Торгівлі повинно здійснюватися у формі інвестиційної політики, яка спрямована, перш за все, на впровадження інновацій, здатних за рахунок оновлення техніко-технологічної бази виробництва забезпечити отримання конкурентноздатної продукції. На означені процеси суттєвий вплив здійснює членство України в СОТ. Саме тому тема дослідження є актуальною.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питаннями підвищення ефективності аграрної сфери з позиції стійкого розвитку і розробкою теоретико-методологічних основ займаються українські учені – економісти П. П. Борщевський, Б. М. Данилишин, С. І. Дорогунцов, Р. А. Ивануха, А. С. Лисецкий, П. Т. Саблук, М. М. Паламарчук, М. Д. Пистун, В. П. Царенко, Л. Г. Чернюк та інші.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є визначення напрямків реформування аграрної освіти з врахуванням інтеграційних процесів в Україні.

Виклад основного матеріалу. Виведення аграрної сфери

економіки України на шлях інвестиційно-інноваційного розвитку передбачає необхідність формування адекватного людського капіталу в аграрній сфері як сукупності знань, умінь і творчих здібностей індивідуумів, системи взаємин, соціальних зв'язків і комунікацій.

Національна доктрина розвитку освіти України в XXI столітті визначається у загальному контексті Європейської інтеграції з орієнтацією на фундаментальні цінності західної культури: парламентаризм, права людини, права національних меншин, лібералізацію, свободу пересування, працевлаштування, свободу отримання освіти будь-якого рівня та інше, що є невід'ємним атрибутом громадянського демократичного суспільства [3].

Незважаючи на досягнення освіти, які забезпечує нова соціополітична система України, вона, однак, ще не забезпечує потрібної якості. В умовах корінних змін у суспільстві, як було відзначено на Всесвітній конференції ЮНЕСКО, спостерігаються певні суперечності в системі вищої освіти: зниження якості освіти, своєю чергою, призводить до зростання рівня безробіття серед осіб з вищою освітою [4].

З прискоренням інформаційної революції нової якості та наукоємності (біотехнології, енергоощадні технології) набули інноваційно-інвестиційні процеси. Україна із вступом до ФАО ООН зобов'язалась сприяти зростанню світової економіки і забезпеченню подолання голоду, достатнього рівня харчування населення, розподілу сільськогосподарської продукції та продовольства, поліпшувати умови життя сільського населення. Однак через відсутність, насамперед, інноваційно-інвестиційних ресурсів, Україна, яка потенційно є однією з найпотужніших житниць сучасної цивілізації, поки що використовує цей потенціал вкрай слабо. Істотні якісні зрушення в аграрному секторі України очікуються у зв'язку із набуттям в членства в СОТ. Проте реалізація цих очікувань вимагатиме узгодження зусиль держави, науковців, освітян і виробництва.

Новостворені підприємства та селянські господарства зіткнулися з багатьма проблемами функціонування в ринковому середовищі. Зокрема, для організації ефективного виробництва в фермерському господарстві і особистих господарствах селяни потребують європейських знань з фінансового менеджменту та аграрного маркетингу, передових зарубіжних технологій тощо. Їхній попит на ці знання та потреби в інших послугах зумовили виникнення ініціативи щодо створення інноваційного освітнього простору в регіоні за допомогою співпраці

з європейськими колегами у сфері освіти з метою формування нового селянина з новим типом економічного мислення, новою ринковою мотивацією і поведінкою, що дасть можливість цим основним чинником формувати нове аграрне виробництво і нове село.

Україна інтенсивно розробляє нові освітні технології, розвитку яких сприяє і програма європейської комісії "TEMPUS" (Trans – European Mobility Program for University Studies). В умовах євроінтеграції та переходу до економіки знань програма TEMPUS є одним із засобів, за допомогою якого Європейський Союз намагається відгукнутися на геополітичні та соціально-економічні зміни, й таким чином, активізувати та збагатити діалог між країнами. Ця програма спрямована на вдосконалення системи освіти в країнах – партнерах на основі збалансованої співпраці з навчальними закладами країн – членів Європейського Союзу.

У 2007 р. два вищі навчальні заклади України: Дніпропетровський університет економіки та права та Дніпропетровський державний аграрний університет разом з двома європейськими університетами: Університет Амстердаму (м. Амстердам, Нідерланди) та Університет Георга-Августа (м. Геттінген, Німеччина), увійшли до консорціуму та одержали грант на Спільний європейський проект JEP-27224-2006 „Towards increasing the competitiveness of Ukrainian Agriculture – developing a new MBA-degree programme in Agriculture” з метою розробки та ліцензування програми підготовки магістрів зі спеціальності 8.000013 – Бізнес – адміністрування [5].

Досвід виконання цього "TEMPUS" – проекту показує, що в умовах євроінтеграції такі проекти є ефективним засобом вдосконалення української освіти, через них досягаються реальні результати з формування інноваційного ресурсу, з розробки нових сучасних навчальних матеріалів, так і в галузі підвищення кваліфікації викладачів, можливості їхньої активної комунікації з європейськими колегами та залучення до світових досягнень в галузі освіти.

Питання наслідків від реалізації проекту для аграрного сектору Дніпропетровського регіону хвилювали засновників та учасників проекту з самого початку його існування. Хоча реалізація проекту була розпочата у вересні 2007 році, інтерес до дослідження економічних та соціальних наслідків цього кроку виник нещодавно. Такий інтерес був викликаний, з одного боку, тим що Україна стала реальним учасником СОТ, і з іншого боку, наявністю фінансової кризи, що виникла в середині

2008 року. За існування таких умов можливі економічні та соціальні наслідки реалізації спільного європейського проекту не були належним чином досліджені.

Опитування тривало протягом грудня 2008 – січня 2009 року, було опитано 450 респондентів.

Результати соціологічного дослідження підтвердили гіпотезу, щодо необхідності постійного підвищення професійного рівня працівників аграрного сектору економіки України в умовах існування ринкових економічних відносин. Усі 100% респондентів відповіли „Так” на запитання: „Як Ви вважаєте, в умовах існування ринкових економічних відносин, чи є актуальним питання підвищення своєї кваліфікації?” Тоді як в умовах фінансової кризи 92% респондентів вважають за необхідним здійснювати підвищення кваліфікації або перекваліфікацію, а 8% не вважають це доцільним (рис. 1).

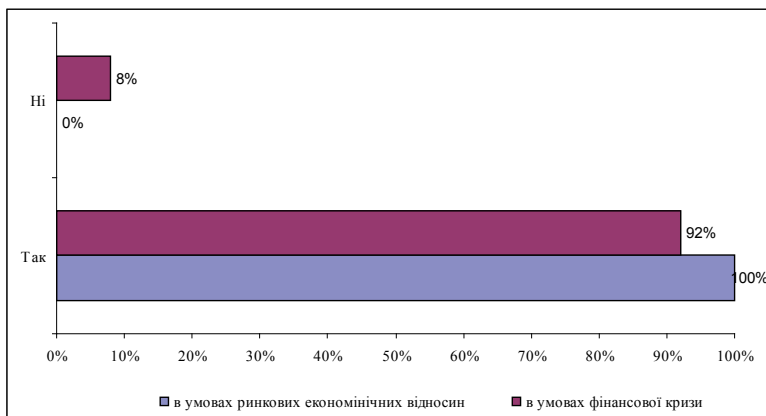

Рис. 1. Розподіл відповідей респондентів на запитання "Чи необхідно здійснювати підвищення кваліфікації в умовах ринкових економічних відносин та в умовах фінансової кризи?"

На запитання анкети „Якими будуть наслідки для сільськогосподарських товаровиробників у зв'язку зі вступом України до СОТ?” лише 27% респондентів відповіли, що очікують позитивних наслідків, тоді як негативні очікування на 4% перевищували позитивні. Майже чверть респондентів (26%) вважають, що наслідки для сільськогосподарських товаровиробників

частково будуть позитивними, а частково негативними, і 16% респондентів не змогли визначитися з відповіддю.

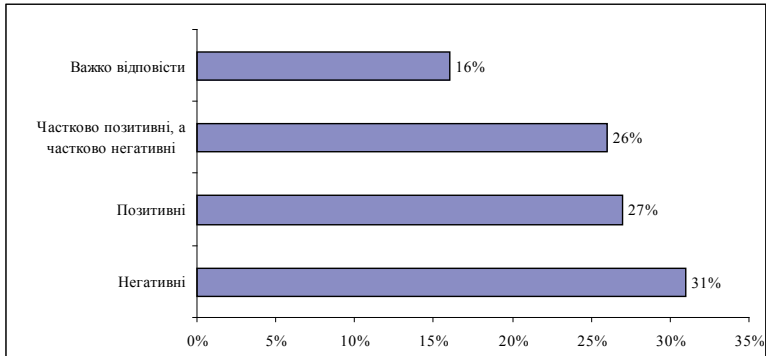

Рис. 2. Розподіл відповідей респондентів на запитання „Якими будуть наслідки для сільськогосподарських товаровиробників у зв'язку зі вступом України до СОТ?”

Негативні очікування аграріїв від участі в СОТ пов'язані зі зниженням конкурентоспроможності вітчизняної продукції на внутрішньому ринку і, як наслідок, зниження обсягів її виробництва. 65% опитаних вважають, що відбудеться зниження конкурентоспроможності вітчизняної продукції на внутрішньому ринку, а 55% респондентів очікують зниження виробництва в сільськогосподарських підприємствах внаслідок втрати частини внутрішнього ринку і, як наслідок цього, скорочення чисельності робочих місць (53% респондентів) та зниження оплати праці на підприємствах (46% респондентів).

Об'єктивність суджень респондентів щодо можливих наслідків вступу до СОТ для українського села залежить від рівня їхньої поінформованості про майбутні правила гри в умовах СОТ. Дослідження виявило суттєву різницю у рівнях поінформованості сільськогосподарських товаровиробників і представників управлінських структур.

Висновки. Таким чином, при формуванні заходів щодо підвищення конкурентоспроможності аграрної сфери та нарощування обсягів виробництва продовольства необхідно врахувати міжнародний досвід. Реалізація міжнародних освітніх проектів дасть змогу підготувати конкурентоспроможного студента – аграрія, створити інформатизаційну підтримку аграріям через запровадження інституційних форм галузевого доглядництва з розгалуженою експертно-консалтинговою інфра-

структурою і цим самим зміцнити конкурентні позиції вітчизняного регіонального агробізнесу.

Література

1. Проект "Комплексної програми підтримки розвитку українського села на період до 2015 року" // Економіка АПК. – 2007. – №1. – С. 3-49.
2. Rozelle, S. & J.Swinen. Success and failure of reform: Insights from the transition of agriculture// Journal of Economic Literature. – 2004. – Vol. XLII – pp. 404– 456.
3. Національна доктрина розвитку освіти України у 21 столітті. – К.: Освіта. – 2001. – С. 2-3.
4. Высшее образование в XXI в.: подходы и практические меры (ЮНЕСКО, Париж, 5-9 октября, 1998)//Alma Mater. – К. – 1998. – №11. – С.3-9.
5. Катан Л. І., Тараненко І.В. Міжнародні освітні проекти як чинник підвищення конкурентоспроможності вищих навчальних закладів України в контексті євроінтеграції // Стратегія якості в промисловості та освіті. Матеріали IV Міжнародної науково-технічної конференції, 30 травня – 6 червня 2008 р. – Варна, Болгарія – Варна: Волант-ТУ-Варна, 2008 – С. 393-396.